

Instytut Śląski

Seria V

Komunikat Nr 22

Seria V

Śląski kalendarz historyczny

Zadaniem „Śląskiego Kalendarza Historycznego”, ukazującego się co miesiąc w formie komunikatów Instytutu, jest podanie ważniejszych wydarzeń z dziejów Śląska.

Fakt, że będzie to bodaj pierwsza tego rodzaju polska próba ujęcia przeszłości Śląska oraz trudności zebrania potrzebnego materiału historycznego mogą spowodować, że w kalendarzu tym będą niedociągnięcia względnie braki, zwłaszcza w dziedzinach, które nie są jeszcze należycie w literaturze naukowej opracowane. Stąd prośba do wszystkich, którzy braki zauważą, o komunikowanie ich Instytutowi Śląskiemu (Katowice, ul. Warszawska 37).

P a ź d z i e r n i k

1. 1864

Urodził się **O. Euzebiusz Franciszek Stateczny**. Wybitny pisarz i kaznodzieja. Zmarł 6. III. 1921 w Leżajsku, gdy wybierał się na plebiscyt na Górny Śląsk.

1. 1871

Karol Miarka zakłada w **Król. Hucie** (Chorzów-miasto) „**Spółkę spożywczą pocztowych wiarusów**”; pierwsza to próba stworzenia polskiej samopomocy gospodarczej na Śląsku. Próba jednak się nie powiodła.

1. 1919

Układ polsko-niemiecki w sprawie **amnestii na Górnym Śląsku** dla działaczy plebiscytowych i uczestników powstań obu narodowości.

2. 1911

Umiera **Edward Schneider**, zwany „ojcem Władysławem”, polski Franciszkanin na Górze św. Anny. Urodz. 3. II. 1833.

3. 1848

Urodził się ks. **Franciszek Michejda**, czołowy przywódca ewangelickiego ludu polskiego na Śląsku Cieszyńskim i organizator tamtejszego życia kulturalnego. Zmarł 12. II. 1921.

4. 1934

Umiera ks. **Aleksander Skowroński**, urodz. 9. II. 1863, poeta i działacz narodowy na G. Śląsku.

5. 1924

Pierwszy numer „**Harcerza Opolskiego**” zamienionego później na „**Harcerza Polskiego w Niemczech**”.

5. 1930

Umiera **Kazimierz Czapla**, ur. 16. VII. 1869, adwokat, działacz narodowy na G. Śląsku, podkomisarz Naczelnej Rady Ludowej na G. Śląsku po wojnie światowej.

5. 1931

Umiera **Józef Siemianowski**, dziennikarz, wydawca „Głosu Śląskiego”.

6. 1804

Urodził się ks. **Szymon Perzych**, działacz narodowy w Głogówku, pracował nad zbliżeniem Morawian do Polski. Umiera 16. III. 1866.

7. 1611

Opublikowanie „listu majestatycznego” cesarza Macieja, tworzącego odrębną „kancelarię” dla Śląska. Oznaczało to **wyodrębnienie z pod władzy organów rządowych w Pradze**, co w rezultacie oddało słowiańskie ziemie na Śląsku na łup germanizacji.

7. 1919

W Sosnowcu wychodzi **pierwszy numer „Powstańca”**, pisma bojowego na Górnym Śląsku.

8. 1911

Umiera **Jan Gajda**, ur. 4. VII. 1827, śląski malarz kościołów, poeta ludowy i działacz narodowy.

9. 1892

Umiera w Olesnie **Jan Dirbach**, ur. 18. V. 1829, nauczyciel polski w pow. oleskim, opierający się polityce germanizacyjnej na terenie szkolnictwa po roku 1872.

10. 1895

Otwarcie pierwszego na Śląsku **polskiego gimnazjum w Cieszynie**. Szkoła ta była jedynym polskim zakładem średnim (obok seminarium nauczycielskiego w Cieszynie) w okresie przed wskrzeszeniem państwowości polskiej na Śląsku.

10. 1903

Dla spotęgowania sił polskich w okresie wyborów do parlamentu niemieckiego obóz „Katolika” i narodowy tworzą wspólny **„Polski Komitet Wyborczy”**.

10. 1922

Dekret Naczelnika Państwa, zwołujący **pierwsze posiedzenie Sejmu Śląskiego**.

10. 1925

Umiera **Paweł Dombek**, ur. 15. VIII. 1865, redaktor „Katolika”, poseł do parlamentu niem.

12. 1839

Urodził się ks. **Ignacy Świeży**, przywódca ludności polskiej Śląska Cieszyńskiego, prezes Macierzy Szkolnej, redaktor „Gwiazdki Cieszyńskiej”, poseł. Umiera 22. X. 1902.

12. 1861

Urodził się **Adam Napieralski**, redaktor „Katolika”, przywódca obozu ugodowego na Górnym Śląsku. Zmarł 24. X. 1928.

12. 1905

Wybory uzupełniające w okręgu Katowice-Zabrze. Posłem został obrany Wojciech Korfanty z obozu radykalno-narodowego przeciwko ks. Kapicy z centrum.

12. 1918

Stronnictwa polskie na Śląsku Cieszyńskim deklarują wolę ludności należenia do Polski. Było to pierwsze jawne wystąpienie stronnictw polskich na Śląsku Cieszyńskim z tendencją oderwania się od kruszącej się monarchii habsburskiej.

13. 1895

Założenie pierwszego na Górnym Śląsku gniazda „Sokoła” w Bytomiu.

15. 1243

Śmierć św. Jadwigi, księżnej śląskiej, żony Henryka I Brodatego, patronki Śląska.

15. 1918

Manifestacja polska w Orłowej (Zaolzie), domagająca się przyłączenia do Polski.

15. 1912

Umiera Ludwika Radziejewska, ur. 15. VIII. 1843, redaktorka „Katolika” od r. 1886.

15. 1938

Umiera Tadeusz Reger, przywódca robotników Śląska Cieszyńskiego, poseł socjalistów polskich do parlamentu austriackiego i do sejmu polskiego. Zbieracz materiałów do dziejów ruchu robotniczego na Śląsku austr.

19. 1848

Pierwsze polskie zgromadzenie ludowe w Cieszynie.

19. 1918

Powstanie w Cieszynie „Rady Narodowej” jako pierwszej polskiej władzy na Śląsku Cieszyńskim.

20. 1852

Pierwsze polskie przedstawienie teatralne w Cieszynie.

20. 1893

Urodził się Stanisław Krzyżowski, organizator związków śpiewaczych, działacz plebiscytowy w powiecie pszczyńskim, przywódca oddziałów powstańczych w tymże powiecie. Umiera 3. V. 1933.

20. 1921

Międzysojusznicza Rada Najwyższa, opierająca się na wynikach plebiscytu, decyduje o podziale G. Śląska (terenu plebiscytowego) między Polskę a Niemcy.

21. 1864

Urodził się **Marcin Biedermann**, założyciel pisma „Górnoślązak”, organu obozu narodowego na Górnym Śląsku, dokąd je przeniesiono z Poznania pod koniec roku 1901. Zmarł 26. VI. 1915.

22. 1825

Urodził się w Pielgrzymowicach, w pow. pszczyńskim **Karol Miarka**, najwybitniejszy działacz odrodzenia narodowego G. Śląska. Zmarł w Cieszynie dnia 15. VIII. 1882.

24. 1927

Umiera **Wiktoria Niegolewska** z Żabińskich, zasłużona działaczka i filantropka, mecenas nauki i sztuki na Śląsku.

25. 1857

Umiera ks. **Jan Laxy**, ur. 9. III. 1816, pisarz polski, etnograf.

26. 1906

Śmierć ks. **Jana Dzierżonia**, ur. 16. I. 1811, sławnego pszczelarza śląskiego.

27. 1918

Manifestacyjny wiec w Cieszynie domaga się przyłączenia Śląska Cieszyńskiego do Polski.

28. 1925

Bulla papieska, mocą której m. i. **utworzona została nowa diecezja katowicka (śląska)**, obejmująca obszar Województwa śląskiego.

30. 1918

Rada Narodowa ks. Cieszyńskiego proklamuje objęcie władzy nad Śląskiem Cieszyńskim. Chwila ta oznacza **narodziny państwa polskiego na Śląsku Cieszyńskim.**

31. 1906

Umiera ks. **Michał Przywara**, ur. 29. IX. 1867, poeta ludowy, badacz gwary górnośląskiej.

31. 10. — 1. 11. 1918

Przewrót wojskowy w Cieszynie oddaje Polakom rządy na Śląsku Cieszyńskim.

U w a g a: Zezwala się na przedruk lub dowolne wykorzystanie komunikatów dla celów prasowych z podaniem źródła.